αντανακλάσεις πολιτισμού

σύμβολα γύρω μας

ένας προσδιορισμός του Εθνικού Κήπου

Αλέξανδρος Κατσαρός

αντανακλάσεις πολιτισμού

σύμβολα γύρω μας

ένας προσδιορισμός του Εθνικού Κήπου

Αντανακλάσεις Πολιτισμού
Σύμβολα γύρω μας
Ένας προσδιορισμός του Εθνικού Κήπου

Σχεδιασμός:
Αλέξανδρος Κατσαρός
Επιμέλεια:
Δρ. Στρατή Σοφία
Εκτύπωση-Βιβλιοδεσία:
Κύβος
Αγ. Σπυρίδωνος 28,Αιγάλεω 12243 Τηλ:
2105910406
www.kybosprint.gr

Αυτοέκδοση Καλλιθέα Αττικής 2026

ISBN: 978-618-00-6914-3

αντανακλάσεις πολιτισμού
σύμβολα γύρω μας

ένας προσδιορισμός του Εθνικού Κήπου

Αλέξανδρος Κατσαρός

“Είμαστε σύμβολα και κατοικούμε σε αυτά”

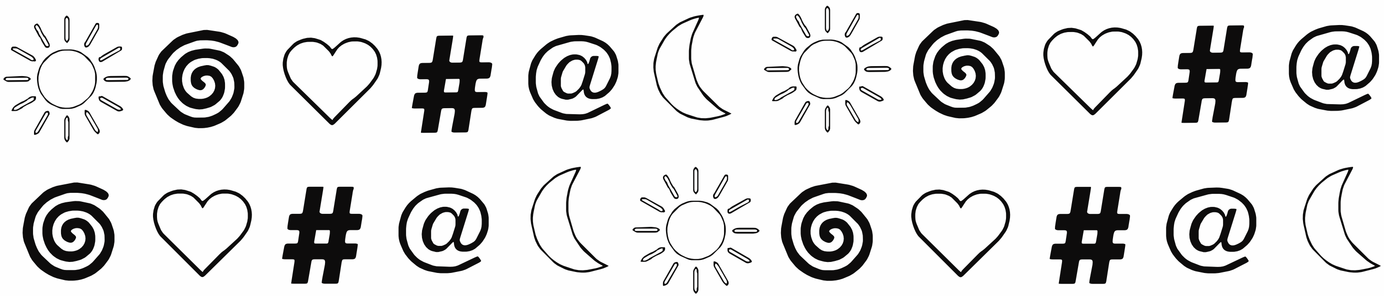
Ralph Waldo Emerson 1803-1882

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

Στη διαδοχή των σελίδων του παρόντος βιβλίου θα γίνει μία μελέτη βασικών συμβόλων του παγκόσμιου πολιτισμού σε σύγκριση με τα βασικά μέρη του Εθνικού Κήπου της Αθήνας καθώς ο Κήπος παραμένει σύμβολο της πόλης μας και η ιστορία του είναι μακρά όπως και τα σύμβολα που τον απαρτίζουν. Ο όρος "σύμβολο" στα αρχαία ελληνικά δήλωνε ένα σημείο αναγνώρισης, δημιουργημένο με τον χωρισμό ενός αντικειμένου σε δύο μέρη. Ο Πλάτωνας στο "Συμπόσιο" (190-191) διηγείται ένα μύθο σύμφωνα με τον οποίο ο Ζευς, για να τιμωρήσει τους ανθρώπους,τους είχε χωρίσει σε δύο μέρη,χωρίς να τους ξαναενώσει. Από τότε, ο καθένας είναι σύμβολον δηλαδή το χαμένο μισό μιας ολότητας την οποία ζητά να ανακτήσει. Τα σύμβολα δεν έχουν μια σημασία, δε μένουν στάσιμα αλλά αναπτύσσονται εξελίσσονται βάση που βρίσκονται κάθε φορά και τι ερμηνεία τους δίνεται.

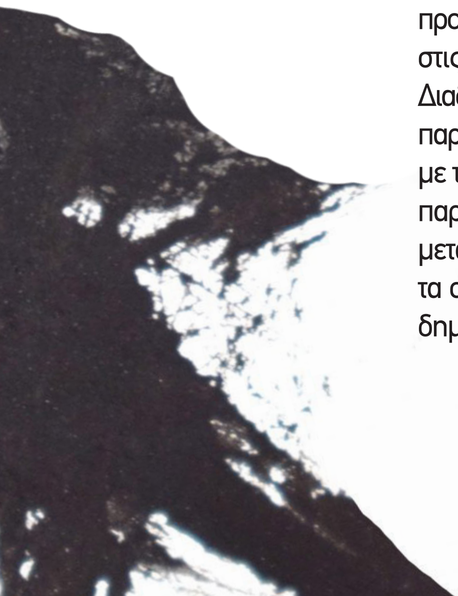
προσδιορισμός χώρου

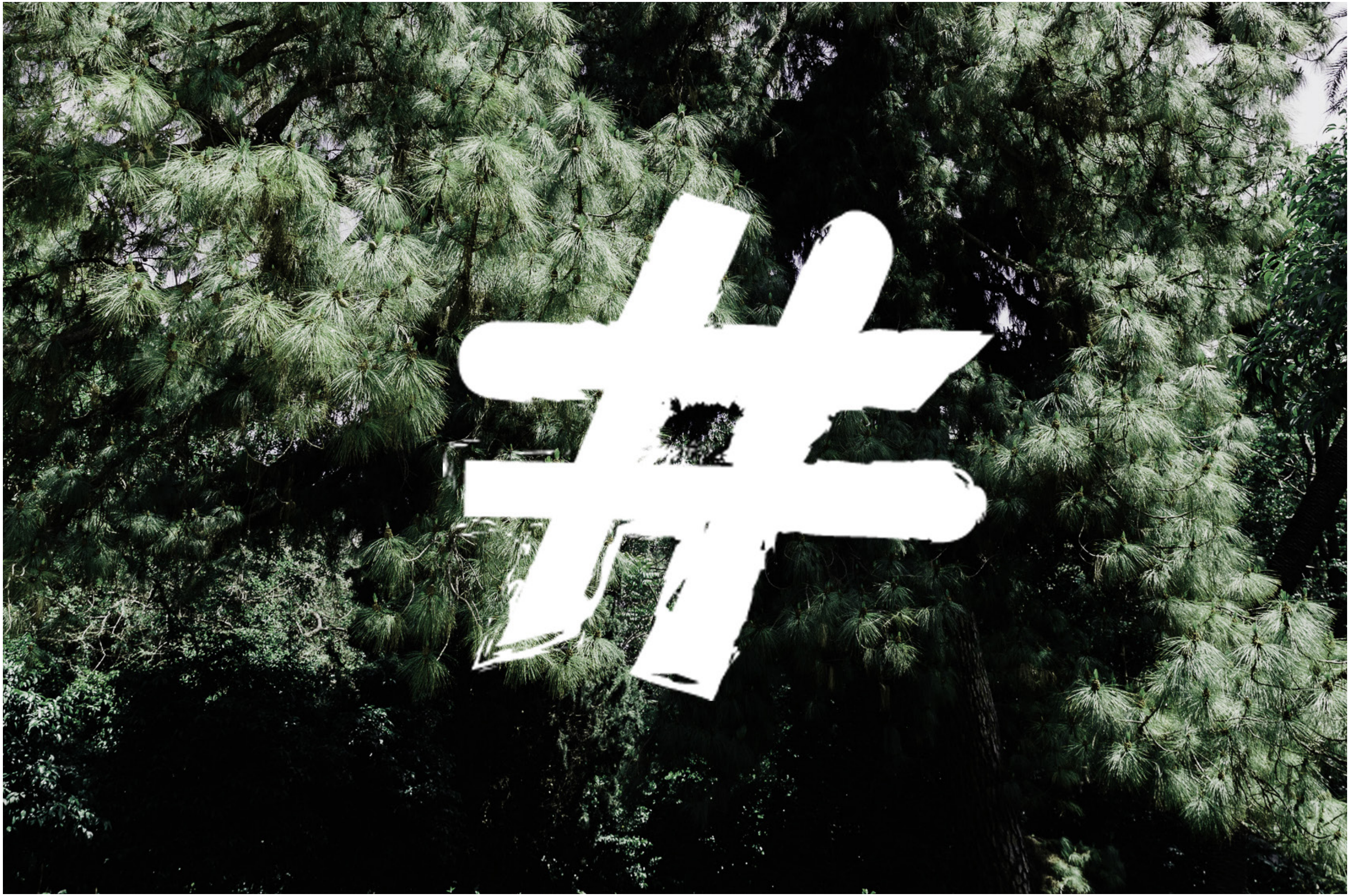
Σύμβολο Δίεσης

Το σύμβολο της δίεσης είναι μια συντόμευση της συντόμευσης.Το 1850 κάνει μια δειλή εμφάνιση στα βιβλία και το 1870 επεκτείνεται και στα πληκτρολόγια.Κατά το έτος 1968 τα Bell Labs προσθέτουν το σήμα λιβρών στο τηλέφωνο επαφής, καλώντας με δίεση ενώ τη δεκαετία του 1970 το σύμβολο δίεση # χαράζει την πορεία του με γλώσσες προγραμματισμού. Το 1991 εμφανίζεται ως σήμα αναφοράς για κανάλια στις διαδικτυακές συνομιλίες. και δε τη Μαζική Επικοινωνία στο Διαδίκτυο.Χαρακτηριστικό παράδειγμα η χρήση σου στο Twitter για την παραγωγή ομαδοποιήσεων. Τα hashtags,λέξεις που εκπροσωπούνται με το σύμβολο # στην αρχή τους ως πρόθεμα, δεν είναι τίποτε άλλο παρά ομαδοποιήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Πρόκειται για μεταδεδομένα δηλαδή δεδομένα που περιγράφουν άλλα δεδομένα, τα οποία, όταν ομαδοποιηθούν κάτω από μία λέξη ή φράση-κλειδί δημιουργούν μία πηγή.

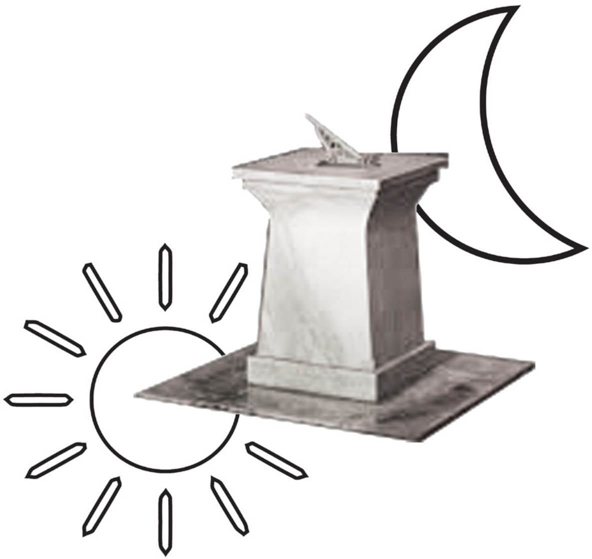
Ομαδοποίηση Εθνικού Κήπου

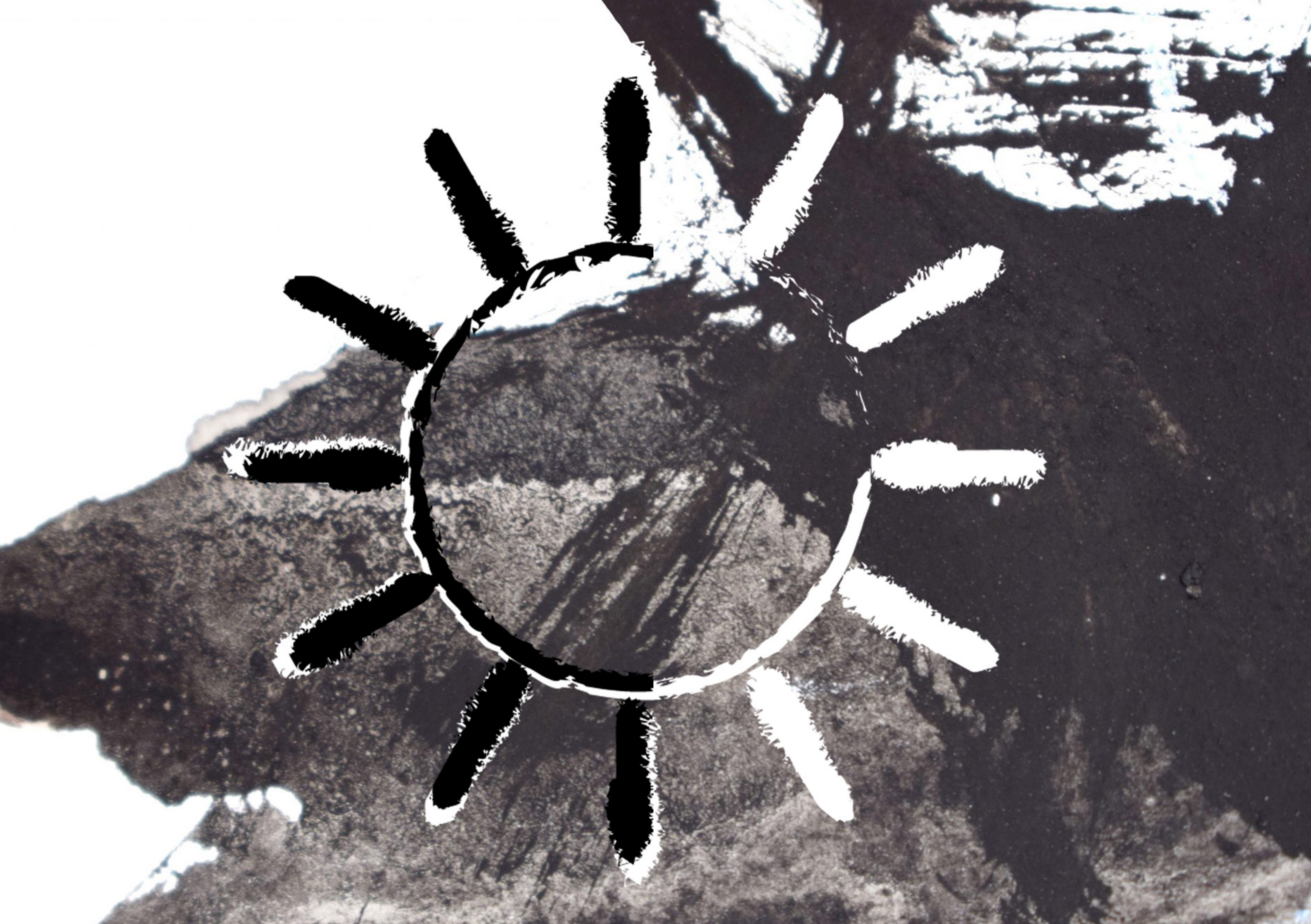
Ο Εθνικός κήπος χωροθετείται στο Νομό Αττικής και εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλέγμα διάσπαρτων υπαίθριων χώρων του Δήμου Αθηναίων.Η κύρια είσοδος του πάρκου που βρίσκεται δυτικά είναι από την Λεωφόρο Αμαλίας και υπάρχουν άλλες έξι είσοδοι στον κήπο, μία από την οδό Βασιλίσσης Σοφίας στο βόρειο τμήμα του κήπου, τρεις στην ανατολική πλευρά από την οδό Ηρώδου Αττικού και δύο νότια από την περιοχή τού Ζαππείου πάρκου . Ο Εθνικός Κήπος είναι ένα πάρκο κλειστού τύπου. Η αρχιτεκτονική διαρρύθμιση του τοπίου και το σχέδιο φύτευσης του τον κατατάσσουν στους κήπους ρομαντικού ή Αγγλικού ρυθμού.Μέσα από τα κάγκελα,που θυμίζουν το σύμβολο της δίεσης, έχουμε συστάδες δέντρων ή θάμνων, σε συμπαγείς μάζες, άλλοτε πυκνότερες και άλλοτε αραιότερες, που δημιουργούν αυτοτελείς ενότητες, μειώνοντας έως εξαφανίζοντας τις εξωτερικές προοπτικές απόψεις,με σκοπό να διαφυλάτουν και να ομαδοποιούν το χώρο

προσδιορισμός χρόνου

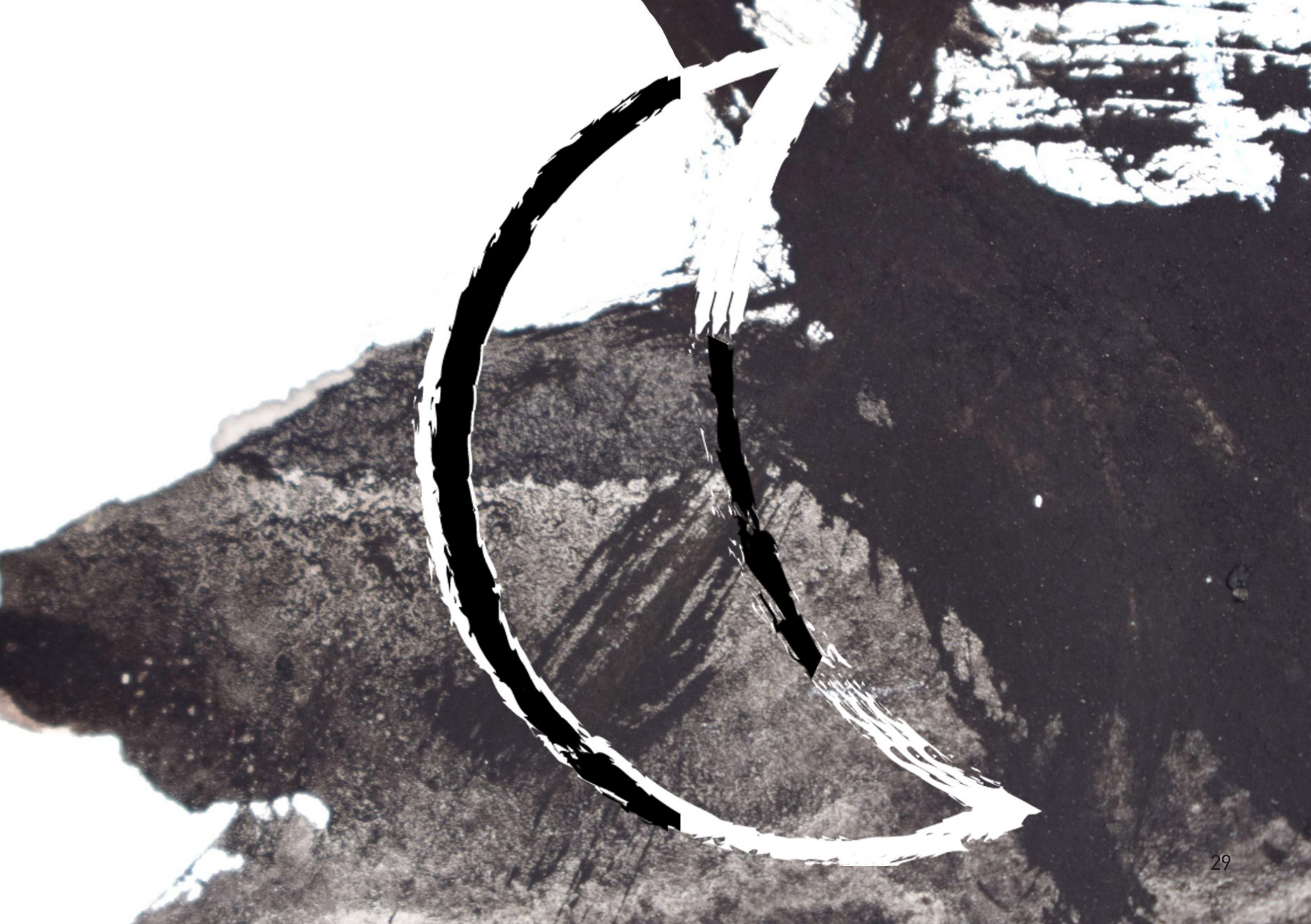
Σύμβολο Ήλιου

Το σύμβολο του Ήλιου σηματοδοτεί τη μετάδοση του φωτός, τη ζωογόνο ενέργεια. Ο κύκλος συμβολίζει το άπειρο, αφού είναι ένα τέλειο σχήμα χωρίς αρχή και τέλος. Ο Ήλιος είναι η κεντρική και προεξάρχουσα θεότητα όλων των λαών. Αρχικά λατρευόταν η φυσική υπόσταση του, ο θεός Ήλιος. Αργότερα, το φυσικό σώμα θεωρήθηκε ότι απλά αντιπροσωπεύει την αρχή του θεού στο Ηλιακό μας Σύστημα. Τη μακρινή εκείνη περίοδο της δημιουργίας των πρώτων οργανωμένων ανθρώπινων ομάδων διακρίνεται εύκολα η επίδραση του Ήλιου στην κοινωνική τους συγκρότηση. Αυτό δεν είναι παράδοξο, αν αναλογιστούμε τον φόβο, το δέος αλλά και τις μεταβαλλόμενες φυσικές και κοινωνικές αναγκαιότητες τις οποίες επέβαλε η περιοδική εναλλαγή μέρας και νύχτας, σαφούς επακόλουθου της παρουσίας ή απουσίας του άστρου της μέρας. Ήταν, λοιπόν, φυσική συνέπεια ο πανόπτης Ήλιος να αποτελέσει την πρώτη θεότητα την οποία συνέλαβε διαισθητικά η ανθρώπινη λογική.

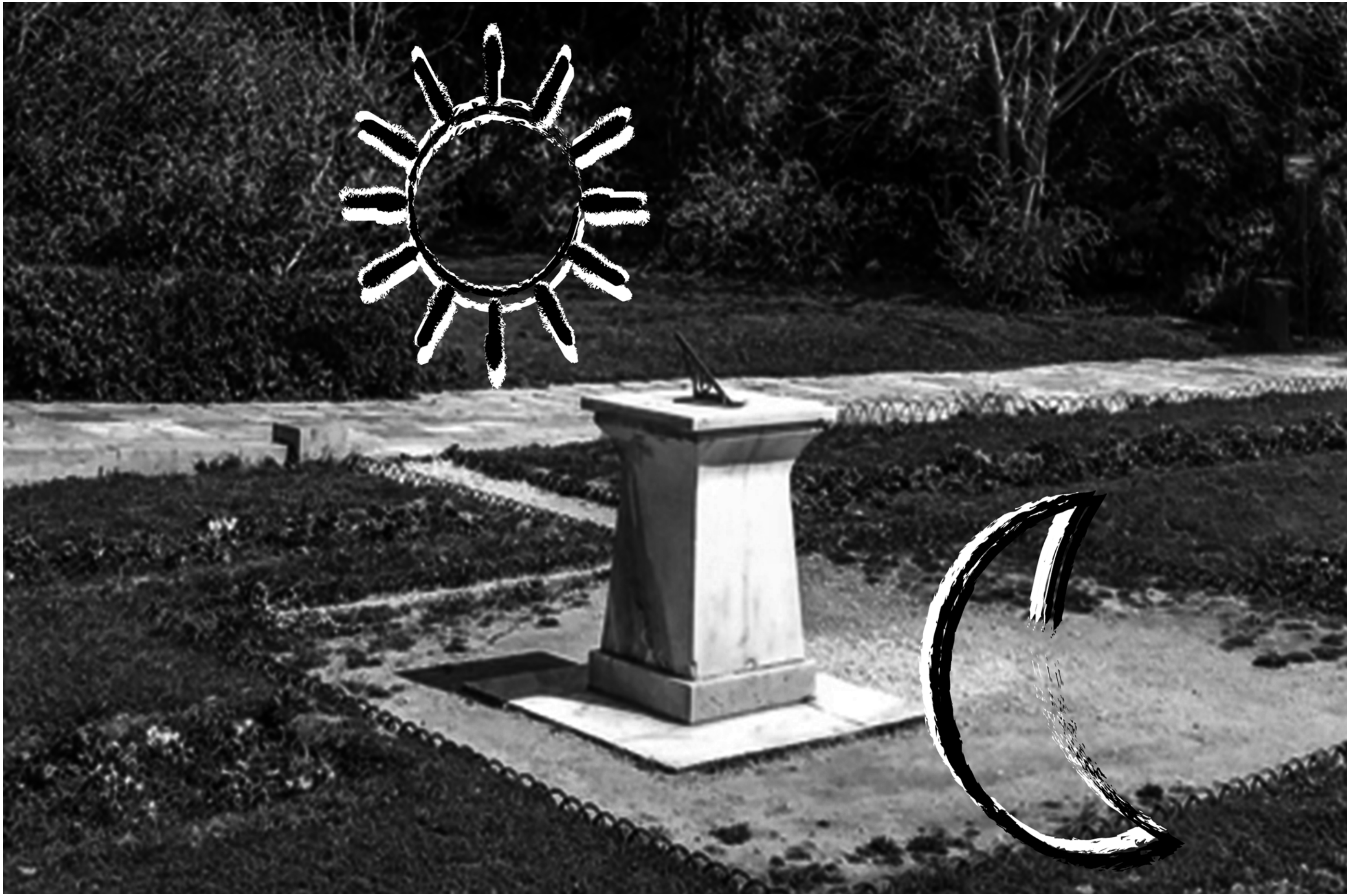
Σύμβολο Ημισελήνου

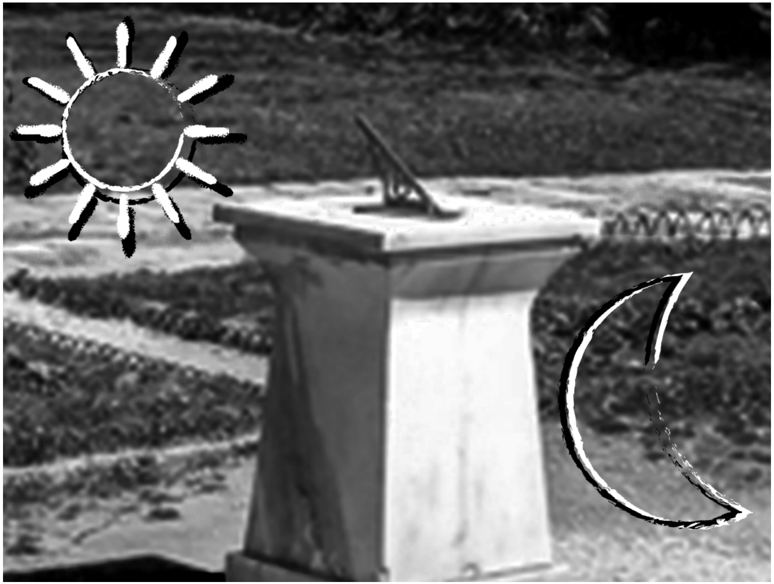
Το σύμβολο εμφανίστηκε πρώτη φορά το 3.500 π.Χ. και χρησιμοποιήθηκε στην Αίγυπτο, την Ελλάδα, την Βραζιλία, το Βυζάντιο και το Σουμεριανό βασίλειο. Το μισοφέγγαρο συνδέθηκε στενά με το Ισλάμ το 1453, μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης. Η Σελήνη αποτέλεσε και αποτελεί για την ανθρωπότητα ένα παγκόσμιο και διαχρονικό πνευματικό σύμβολο, τη θηλυκή αρχή της δημιουργίας του Κόσμου, καθώς και την πόρτα προς την απόκρυφη φύση της ανθρωπότητας και του σύμπαντος, προς εκείνο δηλαδή που μένει άφατο στην συνηθισμένη θέαση της Φύσεως, για αυτό ταυτίζεται και με τις μαγικές μυσταγωγικές τελετές. Οι σεληνιακές φάσεις, της Νέας Σελήνης, της Σελήνης σε χάση, και της Πανσελήνου, συνδέθηκαν με την Τρίμορφη Εκάτη. Το αρχαιότερο Ελληνικό νόμισμα πάνω στο οποίο υπάρχει η ημισέληνος είναι νόμισμα από την Κάτω Ιταλία που χρονολογείται στον 6ο αιώνα π.Χ.

Το ηλιακό ρολόι της Αθήνας

Στο ηλιακό ρολόι του Κήπου, ο χρόνος δεν ορίζεται από τους δείκτες των ρολογιών μας, αλλά από το φως και τη σκιά. Αυτή η σελίδα είναι μια προσωπική καταγραφή των στιγμών που χάθηκα μέσα στην πράσινη καρδιά της Αθήνας. Μια υπενθύμιση ότι οι πιο όμορφες ώρες είναι εκείνες που περνούν αθόρυβα, κάτω από τον ήλιο του Κήπου, αφήνοντας τις σκέψεις να ανθίσουν ελεύθερα.

προσδιορισμός ιστορίας

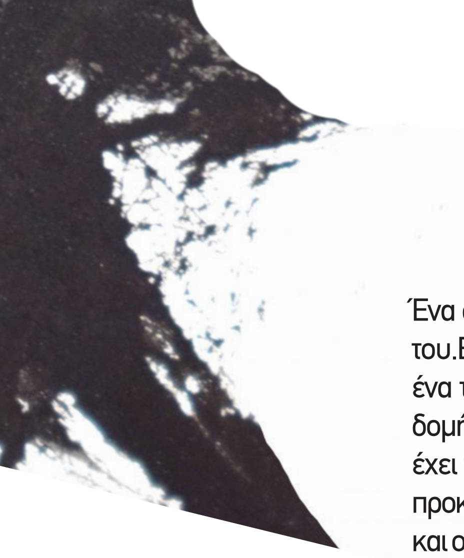

Σύμβολο Σπείρας

Το σπείρωμα χρησιμοποιήθηκε σαν σύμβολο σε πολλούς πολιτισμούς, πριν καν αποκτήσουν γραπτή ιστορία. Ο συμβολισμός του είναι αρκετά πολύπλοκος, έχει συνδεθεί με όλα τα στάδια της ζωής, τη γέννηση, το θάνατο, το γάμο, την αναπαραγωγή, τη μύηση και διαφορές θρησκευτικές και αγροτικές ιεροτελεστίες. Οι κυματισμοί και οι δίνες του νερού είναι μια πιθανή προέλευση του συμβόλου της σπείρας. Η σπείρα, σαν σύμβολο, κρύβει μέσα της δύναμη, ενέργεια και αναγνωρίζεται ως σύμβολο ζωής και ομορφιάς. Είτε οργανική ή ανόργανη, είτε σε δύο ή σε τρεις διαστάσεις, η σπείρα βρίσκεται παντού μέσα στο σύμπαν. Στους στροβιλισμούς των ποταμών, στους έλικες των φυτών, στο DNA, στα κελύφη των σαλιγκαριών,στους κυκλώνες, στους γαλαξίες,στο κουλούριασμα των φιδιών. Η πρώτη σπείρα που σχεδίασε ο άνθρωπος βρισκόταν σε ένα χαραγμένο κέρατο ταράνδου πριν από 20000 χρόνια και βρέθηκε στα Πυρηναία Όροι.

Ένα σπειροειδή σχηματισμό αναπτύσσεται ταυτόχρονα όλα τα μέρη του.Εντούτοις, αναπτύσσει σταδιακά, με διαδοχικούς ρυθμούς, το ένα τμήμα του διπλά στο άλλο, πάνω στη γενέτειρα της σπείρας. Η δομή της σπείρας, οριοθετούμενη από μερικούς απλούς κανόνες, έχει την δυνατότητα να επεκταθεί απείρως. Με τον σχηματισμό της προκύπτει μια δομή δυνατή και ευέλικτη, που προσφέρει σταθερότητα και οργάνωση, αξιοποιώντας στο μέγιστο τον παρεχόμενο χώρο. Στην κλασσική Ελλάδα η σπείρα χρησιμοποιείται σαν συνδυασμός δομικής και λειτουργικής αναγκαιότητας και ταυτόχρονα σαν διακόσμηση, καθώς εισέρχεται σε σημαντικές αρχιτεκτονικές μορφές, όπως η περιέλιξη του ιωνικού κιονόκρανου.Οι σπειροειδείς έλικες των κιονόκρανων είχαν ως αφετηρία πρότυπα λαών της Ανατολής, αλλά και πρωτόγονα κιονόκρανα. Πρόκειται για ένα εύρημα που συνδυάζει μορφή και λειτουργία.

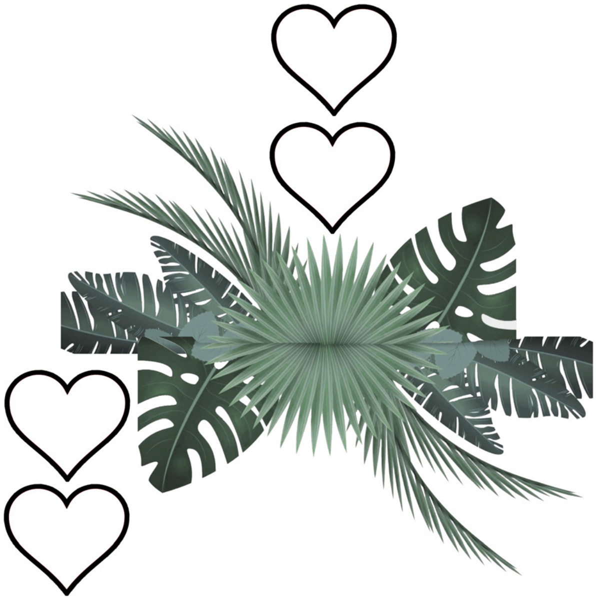
Κίονες στον Εθνικό Κήπο

Οι κίονες που παρατηρούμε στα διάφορα μέρη του Εθνικού Κήπου μαρτυρούν το πέρασμα των αιώνων και την απαρχή του. Οι κίονες προέρχονται από την αρχαΐκή εποχή και κατατάσονται στον Ιωνικό ρυθμό σύμφωνα με τους τρεις αρχαίους κλασικούς αρχιτεκτονικούς ρυθμούς. Ο Ιωνικός ρυθμός αρχίζει να εμφανίζεται από τις αρχές του 6ου π.Χ. αιώνα, και μάλιστα στα παράλια της μικρασιατικής Ιωνίας, στα νησιά του Αιγαίου και στην Αττική. Το όνομα προέρχεται από τους΄Ιωνες. Μετά τη διείσδυση των Δωριέων κατά την κάθοδο των Δωριέων μετατοπίστηκε η εμφάνισή τους κυρίως προς τα ανατολικά, στα νησιά του Αιγαίου και στα δυτικά παράλια της μικράς Ασίας. Στην περιοχή της Αθήνας όμως επικράτησαν και κύριο χαρακτηριστικό είναι ότι ο ιωνικός κίονας εδράζεται σε μια κυκλική βάση που ονομάζεται σπείρα. Ο ιωνικός κίονας θεωρήθηκε από πολλούς ο εκπρόσωπος του μέτρου του κάλλους, παρατηρεί ο Theodore Andrea Cook.

προσδιορισμός επιμέρους

Σύμβολο Καρδιάς

Η μεγαλύτερης διάρκειας εφαρμογής του συμβόλου της καρδιάς είχε ως αφορμή τη Ρωμαιοκαθολογική Εκκλησία. Στις 27 Δεκεμβρίου του 1673, η Margaret Mary Alacoque, μία καλόγρια από το Τάγμα της Υπαπαντής της Παναγίας, υποστήριξε ότι συνάντησε τον Ιησού Χριστό. Σε αυτή τη συνάντηση, ισχυρίστηκε ότι ο Χριστός της είπε να ξεκουράσει το κεφάλι της πάνω στην καρδιά του και να ενημερώσει τον κόσμο για την αιώνια αγάπη. Αυτή η ιστορία οδήγησε τελικά στην αφοσίωση στην Ιερή Καρδιά (Sacred Heart), εξασφαλίζοντας και τη μονιμότητα του συμβόλου της καρδιάς. Το 1977, η Νέα Υόρκη με την περίφημη διαφημιστική καμπάνια "I❤NY" σηματοδοτώντας την πρώτη εμφάνιση του συμβόλου σε χρήση ως λογόγραμμα για το ρήμα "αγαπώ". Ετσι, το❤ δεν αποτελούσε πλέον μόνο μία αναπαράσταση της αγάπης αλλά μία άμεση αντικατάσταση για τη λέξη. Σήμερα, το σύμβολο βρίσκεται παντού και έχει γίνει μέρος της ζωής μας.

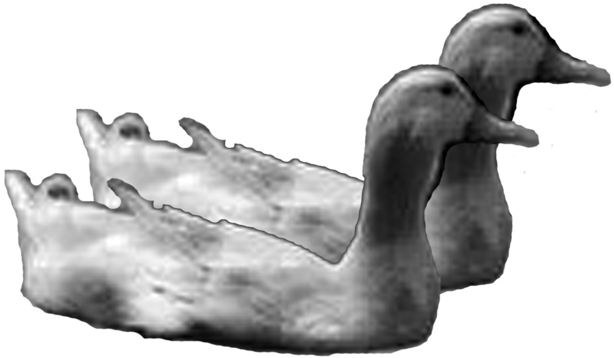
Η πράσινη καρδιά της Αθήνας

Η πόλη της Αθήνας πέρα από τα γκρίζα κτίρια και το νέφος έχει καταφέρει να έχει μια πράσινη καρδιά που τη βοηθά τόσο να 'αναπνέει',όσο να δίνει απόλαυση και ζωή στους κατοίκους της. Ο Κήπος,έκτασης 154.000 τετραγωνικών μέτρων περιλαμβάνει μεγάλη ποικιλία δασικών ειδών, δένδρα και θάμνοι καλλωπισμού και μερικά οπωροφόρα,.Ο επισκέπτης σήμερα στον Κήπο περπατάει ανάμεσα από Ουασιγκτόνιες, Αριές, από Καζουαρίνες, Οριζοντιόκλαδα Κυπαρίσια, Βραχιχίτωνες, Λιβιστόνες, Βρωμόδενδρα, Κουτσουπιές,Ίταμους, Αγγελικές, Βιβούρνα, Πεύκα, Λεύκες, Πλατάνια, Νεραντζιές, Δάφνες, Αγριλιές, Φυτολάκες, Αθάνατους, Μπαμπού. Πολλά από τα πρώτα δένδρα που φυτεύθηκαν στον Κήπο ζουν μέχρι σήμερα και είναι «Φυτικά Μνημεία». Οι Αθηναίοι βρίσκουν καταφύγιο και δροσιά μια και στον Κήπο η θερμοκρασία είναι χαμηλότερη (2-3 βαθμούς) από εκείνη της πόλης.

προσδιορισμός εξέλιξης

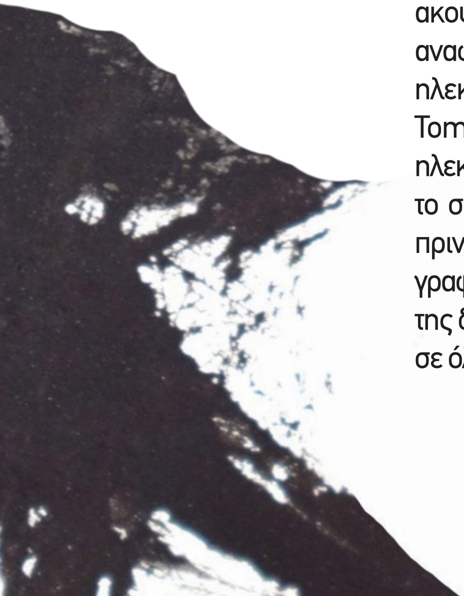

@@@@@

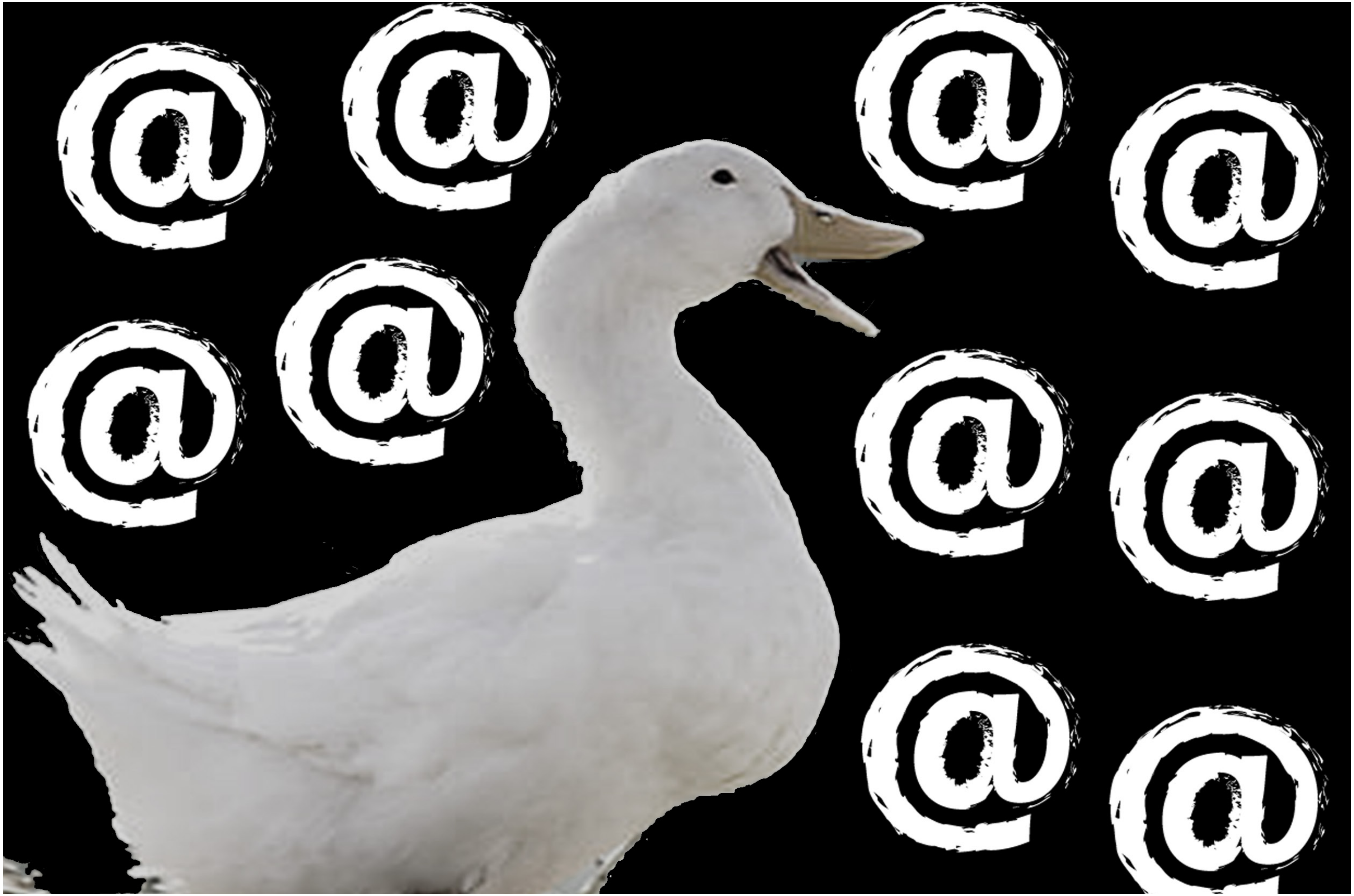
Σύμβολο Παπάκι

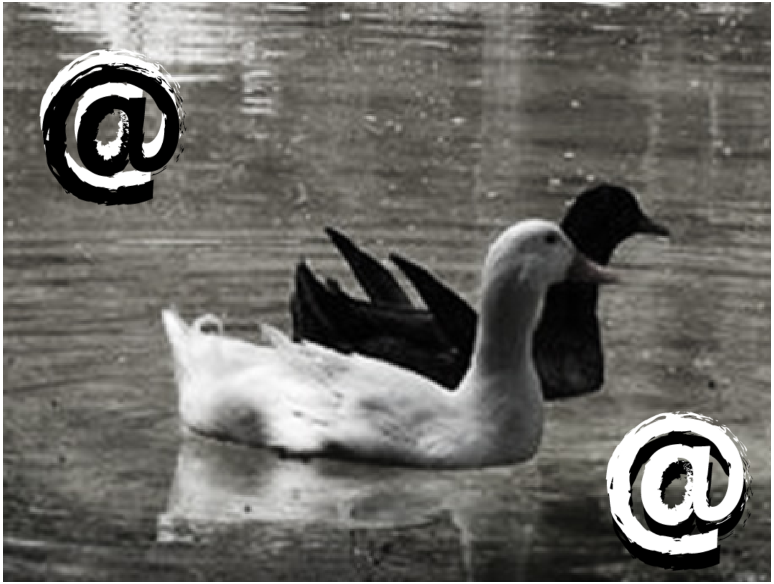
Το περίφημο @ είναι το μόνο σύμβολο του ψηφιακού κόσμου που έχει καταφέρει να βρει τη θέση του στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Νέας Υόρκης (MOMA) ως μόνιμο έκθεμα στη συλλογή αρχιτεκτονικής και σχεδιασμού. Οι γλωσσολόγοι διχάζονται ως προς το πότε εμφανίστηκε αρχικά το σύμβολο. Πολλές θεωρίες έχουν ακουστεί σχετικά με την προέλευση του. Με τη λέξη “παπάκι” αναφερόμαστε στο σύμβολο @ που συνοδεύει κάθε διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Το 1972, ο Raymond Samuel Tomlinson, προγραμματιστής στο επάγγελμα, έστειλε το πρώτο ηλεκτρονικό μήνυμα, γνωστό σήμερα ως email χρησιμοποιώντας το σύμβολο @, για να δείξει τη θέση του παραλήπτη. Εντούτοις, πριν το σύμβολο αποκτήσει αυτήν την ιδιότητα στα πληκτρολόγια γραφομηχανών στο 1880 και αργότερα στα πληκτρολόγια QWERTY της δεκαετίας του ’40, το @ είχε μια μεγάλη ιστορία της χρήσης του σε όλο τον κόσμο.

Οι πάπιες του Εθνικού Κήπου

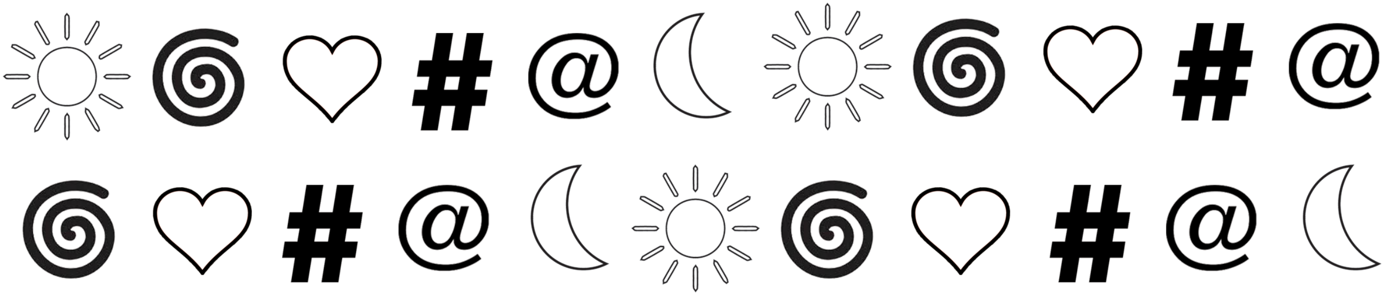
Μια από τις αγαπημένες δραστηριότητες των Αθηναίων ανά τα χρόνια, ήταν το τάισμα των παπιών του Κήπου.Οι παιδικές, οικογενειακές, κυριακάτικες εξορμήσεις συνήθως τη δεκαετία του '60 και αρχές του '70 είχαν απώτερο σκοπό το τάισμα πτηνών. Σαφώς αναφερομάστε στην περίφημη κυριακάτικη βόλτα στον Εθνικό Κήπο. Ο καθένας που έχει μεγαλώσει στην Αθήνα θα θυμάται με νοσταλγία τις βόλτες στα έγκατα του Κήπου όταν ήταν μικρός,η φράση “Πάμε στις πάπιες” θα μείνει αλισμόνητη και παρακαταθήκη μιας εποχής. Είναι από εκείνες τις περιπτώσεις που ανακαλύπτεις ότι με ανθρώπους που έχετε μεγαλώσει σε άλλες εποχές και άλλες γειτονιές σάς συνδέει ένας κοινός τόπος, μια κοινή παιδική “πατρίδα”. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι πάπιες του Κήπου είναι ένα σημείο επικοινωνίας και σύγκλισης, όπως το σύμβολο ‘παπάκι’ δημιουργήθηκε με σκοπό την ηλεκτρονική επικοινωνία.

Συμπεράσματα

Ο συλλογισμός των προηγούμενων σελίδων είναι εξαρτώμενος από τη σημασία των συμβόλων. Σημασία έχουν τα κατηγορήματα και οι αντανακλάσεις τους στα στοιχεία που απαρτίζουν τον Εθνικό Κήπο. Ο κατηγορηματικός λογισμός ονομάζεται και πρωτοβάθμια λογική γιατί σε αυτόν οι ποσοδείκτες αναφέρονται σε στοιχεία του σύμπαντος και όχι σύνολα στοιχείων. Κάθε πεπερασμένη ακολουθία συμβόλων του κατηγορηματικού λογισμού ονομάζεται έκφραση. Ερμηνεία για μια γλώσσα κατηγορηματικού λογισμού είναι η απόδοση εννοιών στα σύμβολα που απαρτίζουν τη γλώσσα. Τα σύμβολα αποτελούν δομικό συστατικό των κοινωνιών εξελίσσονται κάθε φορά βάση τι ερμηνεία τους δίνεται. Ως εκ τούτου ο προσδιορισμός του Κήπου της Αθήνας μέσω των συμβόλων είναι μια αρχή για μετέπειτα εξέλιξη των εννοιών που συγκλίνουν στο χώρο και το χρόνο.

Βιβλιογραφία

Ανάπτυξη και μορφή στον φυσικό κόσμο, D' Arcy Thompson, Αθήνα 1999

Εικόνες και σύμβολα, Mircea Eliade, Αθήνα 1994

Η Βασίλισσα της Ελλάδος Αμαλία, πριγκίπισσα του Ολδεμβούργου (1818-1875) και η δημιουργία του Βασιλικού Κήπου της Αθήνας, άρθρο στο λεύκωμα «Το Κτήριο της Βουλής των Ελλήνων», Παπαγεωργίου - Βενετάς, Αλέξανδρος, Αθήνα, Βουλή των Ελλήνων, 2009

Η Χρήση του Λογισμικού Κοινωνικής Δικτύωσης στη Δια Βίου Μάθηση,Αδάμ Χαράλαμπος ,Πανεπιστήμιο Μακεδονίας,Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών,2015

Ιχνηλατώντας τη πόλη με οδηγό την ιστορία και την λογοτεχνία, Γιοχάλας Θανάσης, Καφετζάκη Τόνια Αθήνα, Εστία, 2012.

Conceptual Structures: Information Processing in Mind and Machine, Addison-Wesley,Reading, MA.1984

Events as Grammatical Objects: The Converging Perspectives of Lexical Semantics and Syntax, CSLI Publications, Stanford, CA,Tenny, Carol L., & James Pustejovsky, eds.2000

The curves of Life,Theodore Andrea Cook, London 1914

Understanding Natural Language, Winograd, Terry Academic Press, New York 1972

αντανακλάσεις πολιτισμού

σύμβολα γύρω μας

ένας προσδιορισμός του Εθνικού Κήπου

Σε μετάφραση του ίδιου και διδακτικής επιμέλειας της Δρ. Στρατής Σοφίας, τυπώθηκε και βιβλιοθετήθηκε τον Ιανουάριο του 2020 στο φωτοτυπείο Κύβος.Ο καλλιτεχνικός σχεδιασμός,η τυπογραφική επιμέλεια και η ηλεκτρονική σελιδοποίηση της έκδοσης είναι έργο του Αλέξανδρου Κατσαρού.Το φωτομοντάζ πραγματοποιήθηκε στα προγράμματα της Adobe με σχέδια του Αλέξανδρου Κατσαρού.

Η έννοια του πολιτισμού αναφέρεται στις εκάστοτε αξίες και κεκτημένες αξιώσεις μιας κοινωνίας.Ανά τους αιώνες η οπτική επικοινωνία στηριζόταν στα σύμβολα που περικλύουν τις αξίες των κοινωνικών ομάδων και εθνών. Στα σύμβολα που οι κοινωνίες διαρθρώθηκαν γύρω από τη σημασία τους αναγάγεται η αντανάκλαση της πολιτιστικής γνώσης. Τα σύμβολα αποτελούν τη γλώσσα του νου. Έκαναν για πρώτη φορά την εμφάνισή τους στα παλαιολιθικά σπήλαια, και από τότε τα σύμβολα εκφράζουν με τον πιο βαθύ, εσωτερικό και ουσιαστικό τρόπο την ανθρώπινη φύση, αλλά και την εξέλιξη του πολιτισμού μας. Στη διαδοχή των σελίδων του παρόντος βιβλίου θα γίνει μία μελέτη βασικών συμβόλων του παγκόσμιου πολιτισμού σε σύγκριση με τα βασικά μέρη του Εθνικού Κήπου της Αθήνας καθώς ο Κήπος παραμένει σύμβολο της πόλης μας και η ιστορία του είναι μακρά όπως και τα σύμβολα που τον απαρτίζουν.

ISBN: 978-618-00-6914-3